

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

УДК 347:78(477):004.65

Постановка проблеми. Світові тенденції трансформації діяльності людини у цифрове середовище поглиблюють проблеми захисту прав інтелектуальної власності. Це зумовлено передусім значним поширенням цифрових технологій і безперешкодним доступом до цих об'єктів, надмірною обтяжливим процесом правової охорони, значними витратами - все це зумовлює реальну необхідність створення нових механізмів захисту прав інтелектуальної власності. Одним із таких механізмів є використання технології блокчейн, які активно адаптуються до традиційних секторів економіки та допомагають заощадити значну кількість ресурсів.

Як зазначають дослідники, технологія блокчейн має важливе значення у контексті охорони прав інтелектуальної власності, що не підлягають обов'язковій реєстрації, оскільки така технологія може надати докази створення об'єктів права інтелектуальної власності, їхнього використання, виконання кваліфікаційних вимог (таких, наприклад, як оригінальність і країна походження) і статусу об'єкту [1].

Зазначене обумовлює актуальність та практичне значення дослідження на шляху побудови ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На актуальність питання розвитку технології блокчейн з метою захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності вказують наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців. Результати дослідження ґрунтуються на ідеях, концепціях таких науковців як: Моргун Д.С., Стойко І.А., Спасітелева С.О., Бурячок В.Л. та інші.

Значна кількість питань використання технології блокчейн тільки починають активно досліджуватись та вимагають значної уваги з боку законодавця та науковців.

Метою даної статті є виявлення перспективних напрямів розвитку технологій блокчейн щодо захисту прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі. Дана мета передбачає виявлення основних переваг даної технології, аналіз діяльності чинних сервісів заснованих на блокчейн, виявлення перспективних напрямів розвитку блокчейн у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Блокчейн на сьогодні розуміється як технологія, що дає змогу вести децентралізовані державні реєстри, зокрема реєстри права власності на землю, нерухоме майно тощо. Використовуватися як файлове сховище величезних масивів інформації. Завдяки їй можна ефективно управляти будь-якими активами чи інформацією через високу прозорість інформації [2, с. 61].

Вбачається, що для ефективного правового регулювання технології блокчейн доцільно вивчити досвід, який пройшов штучний інтелект [3], адже вони мають перспективи поєднання у різноманітних сферах.

Створення в Україні національного органу інтелектуальної власності ознаменувало перехід держави [4] від трирівневої системи правової охорони інтелектуальної власності до дворівневої. З огляду на це перспективним є запровадження різноманітних сервісів заснованих на технології блокчейн для ефективнішого захисту прав інтелектуальної власності.

Технологія блокчейн дозволяє людям та організаціям, які можуть не знати або довіряти одне одному, колективно домовлятися та постійно записувати інформацію без стороннього уповноваженого органу. Створюючи довіру до даних способів, які раніше були неможливими, блокчейн може змінити спосіб обміну інформацією та здійснення транзакцій в Інтернеті. ЄС вважає, що технологія блокчейн при правильному використанні може забезпечити значні переваги європейській промисловості, європейській економіці та європейському суспільству в цілому. З цієї причини

Європейська Комісія підтримує блокчейн на політичному, правовому та регуляторному напрямках [5].

Актуальність використання технології блокчейн підтверджує існування багатьох рішень заснованих на цій технології. У 2019 році компанія Movieschain представила проект «MoviesChain by tvzavt» заснований на технологіях блокчейн, як платформу дистрибуції фільмів. Дана платформа була представлена на Канському кіноринку «Marche du film». Суть платформи полягає у захисті авторських прав кіновиробників та захисту від піратства. Платформа надає доступ до актуальної інформації про інтелектуальної власності, яка забезпечує прозорість та доказовість прав інтелектуальної власності [6].

Також на сьогодні діє платформа для художників із захисту їх авторських прав, яка зветься «Ascribe», де художники можуть побачити укладені договори щодо їх об'єктів інтелектуальної власності [7].

Фотографи і художники також можуть використовувати сервіс Blinded, який дає можливість після завантаження файлу на платформу створити цифровий відбиток із зазначенням дати завантаження файлу навіть після публікації у Instagram чи Twitter [8].

Слід зазначити, що нещодавно послуга електронної ідентифікації об'єктів інтелектуальної власності почала діяти при Всесвітній організації інтелектуальної власності під назвою WIPO PROOF. Очевидними перевагами даної системи є можливість отримання надійного цифрового доказу здійсненого в короткий строк за доступну плату. Як зазначається на веб-порталі ВОІВ «Wipo Proof розглядається як цифрова нотаріальна послуга, що створює відпечаток дати і часу на цифровому файлі – токени, а також дозволяє створити захищені від несанкціонованого доступу докази того, що цифровий файл існував у певний період часу. На сьогодні даною послугою вже користуються клієнти з 117 країн світу» [9].

Важливо відзначити, що сервіс WIPO PROOF пройшов сертифікації відповідно до міжнародних стандартів. Всесвітня організація інтелектуальної власності оголосила, що цифровий

бізнес-сервіс пройшов сертифікацію в якості «надавача посвідчувальних послуг» відповідно до вимог, що встановлюють глобальні технічні стандарти у відповідних сферах [10].

Авторські права сьогодні є найбільш вразливими серед прав інтелектуальної власності. Блокчейн створює умови для безпечного, оперативного підтвердження авторства на об'єкт інтелектуальної власності. Для захисту прав інтелектуальної власності в Україні необхідно вжити ряд заходів щодо зниження витрат, забезпечення безпеки інформації, оптимізації процедури надання послуг. Технологія блокчейн може забезпечити безпечний доступ і зберігання інформації заявників та задовольнити інтереси щодо функціонування сервісу підтвердження авторства. Перспективними напрямками використання технології блокчейн у сфері інтелектуальної власності доцільно виділити:

1. Забезпечення автоматичного збереження даних заявників прав інтелектуальної власності;
2. Можливість підтвердити права інтелектуальної власності;
3. Розділення прав доступу до об'єкта прав інтелектуальної власності.

Забезпечення автоматичного збереження даних заявників прав інтелектуальної власності. Сервіси засновані на технології блокчейн дозволяють безпечно зберігати дані користувачів. При цьому достовірність та повнота даних покладається на користувачів сервісу. Як зазначає Спасітелєва С.О., Бурячок В.Л. в технологію блокчейн від початку закладено безпеку на рівні бази даних. Безпека в технології блокчейн забезпечується через децентралізований сервер, проставлені мітки часу і однорангові мережні з'єднання. В результаті формується база даних, яка керується автономно, без єдиного центру. Це робить ланцюжки блоків дуже зручними для реєстрації подій та операцій з даними, управління ідентифікацією та перевірки походження. Блокчейн є механізмом, що забезпечує високий ступінь обліку та ідентифікації [11, с. 43].

Можливість підтвердити права інтелектуальної власності. Аналізуючи переваги та недоліки технології блокчейн, варто зазначити, що дана технологія буде мати позитивний результат і в

Україні, а саме - побудований на основні технології блокчейн реєстр прав інтелектуальної власності. За аналогією із переходом Державного земельного кадастру на блокчейн технологію, уряд України одним із перших у Європейському Союзі прийняв відповідну Постанову Кабінету Міністрів України [12] і дана технологія активно застосовується саме для отримання виписки із Державного земельного кадастру. Перевагами такого сервісу інтелектуальної власності стане прозорість, безпека даних та низька вартість реалізації. Крім того, сервіс заснований на технології блокчейн буде незалежним від жодних урядових організацій.

Передумовою запровадження даного сервісу повинно бути прийняття законодавчих актів щодо правового статусу, особливостей застосування і відповідальності за протиправне використання сервісу. Мета створення зазначених сервісів є: забезпечення доказів авторства, полегшення контролю за контентом; щодо наступних об'єктів: фотографії, літературні, художні твори, музичні твори, кінофільми та інше. Для ефективності функціонування сфери інтелектуальної власності можливе створення декількох сервісів заснованих на технології блокчейн.

Розділення прав доступу до об'єкта прав інтелектуальної власності. Перевагою сервісів заснованих на блокчейн є розподілення прав доступу до об'єктів за допомогою смарт-контрактів, які є конфіденційними, оскільки зберігаються у зашифрованому вигляді, дозволяють знизити витрати часу та коштів. Сторони можуть бути впевнені, що умови договору будуть дотримані та ніхто їх не змінить. Смарт-контракти можуть бути використані для платежів при використанні контенту, інформація про укладенні договори зберігається у блокчейн реєстрі. Сучасні сервіси і Ascribe, Blinded дозволяють безпечно укласти зазначені смарт-контракти.

Висновки.

Технологія блокчейн має значні перспективи і надає можливість якісно трансформувати сферу інтелектуальної власності у напрямку забезпечення надійними доказами авторства, полегшенням контролю за контентом та управління правами користувачів.

Перспективними напрямками використання технології блокчейн для захисту прав інтелектуальної власності в Україні варто виділити наступні: забезпечення автоматичного збереження даних заявників прав інтелектуальної власності, можливість підтвердити права інтелектуальної власності, розділення прав доступу до об'єкта прав інтелектуальної власності.

На сучасному етапі розвиток блокчейн технології в Україні повинен відбуватися за умов належної цифрової ідентифікації особи заявника об'єкта інтелектуальної власності та комплексного правового регулювання, тільки за таких умов можливе створення оптимальної правової моделі захисту прав інтелектуальної власності на основі блокчейн.

1. Стойко І.А. Актуальні проблеми використання технології блокчейн для захисту суміжних прав організації мовлення. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=Chkup_2018_2_49 (дата звернення: 22.03.2021).
2. Моргул Д.С. Blockchain у публічному управлінні в умовах євроінтеграційних викликів. Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів. Матеріали Всеукраїнської щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю (Київ, 24 травня 2019 року). С. 60-61.
3. VASYLYEVA, Valentina A.; ZELISKO, Alla V.; ZINYCH, Liubomyr V. Peculiarities of Patenting Artificial Intelligence in the United States and Countries of the European Union. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, Vol 9 No 8 (2018): JARLE Volume IX Issue 8(38) Winter 2018 p. 2853-2859. DOI: [https://doi.org/10.14505/jarle.v9.8\(38\).34](https://doi.org/10.14505/jarle.v9.8(38).34) URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/9560> (дата звернення: 21.03.2021 р.).
4. Закон України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-LX#Text> (дата звернення 18.10.2020 р.).
5. Blockchain strategy. European commission. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/blockchain-strategy> (дата звернення: 23.03.2021 р.).

6. *Movieschain* - Платформа дистрибуції фільмів URL: <https://www.movieschain.io/> (дата звернення 21.11.2020 р.).
7. *Ascribe is no longer active*. URL: <https://www.ascribe.io/> (дата звернення: 23.11.2020 р.).
8. *Blinded: copyright made simple*. URL: <https://blinded.com/> (дата звернення 01.03.2021 р.).
9. *Новой цифровой услугой ВОИС «WIPO proof» уже пользуются клиенты из 117 государств-членов ВОИС*. URL: https://www.wipo.int/wiporproof/ru/news/2020/news_0003.html (дата звернення: 23.11.2020 р.).
10. *Сервис WIPO PROOF прошел важные сертификации в соответствии с международными стандартами*. URL: https://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2020/article_0029.html (дата звернення: 03.03.2021 р.).
11. *Спасітєлєвє С.О., Бурячєк В.Л. Перспективи розвитку додатків блокчейн в Україні. Кібербезпека: освіта, наука, техніка. №1(1), 2018. С. 35-48*. URL: <https://csecurity.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/18/59> (дата звернення: 31.03.2021 р.).
12. *Деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження електронних земельних торгів і забезпечення зберігання та захисту даних під час їх проведення. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 р. №688*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.03.2021).

Зінич Л.В. Перспективи використання технології блокчейн для захисту прав інтелектуальної власності в Україні

У статті автор досліджує перспективи використання технологій блокчейн для захисту прав інтелектуальної власності. Метою цього дослідження є виявлення основних переваг даної технології, аналіз діяльності діючих сервісів заснованих на блокчейн, виявлення перспективних напрямів розвитку блокчейн у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Визначено вплив блокчейн - технології на сферу інтелектуальної власності. Здійснено аналіз діяльності чинних сервісів на основі технології блокчейн WIPO Proof, Blinded, Ascribe та практику їх застосування.

Перспективними напрямками використання технології блокчейн у сфері інтелектуальної власності доцільно виділити: забезпечення автоматичного збереження даних заявників прав інтелектуальної власності; можливість підтвердити права інтелектуальної власності; розділення прав доступу до об'єкта прав інтелектуальної власності.

Як висновок технологія блокчейн має значні перспективи і надає можливість якісно трансформувати сферу інтелектуальної власності у напрямку забез-

Перспективи використання технології блокчейн для захисту прав інтелектуальної власності в Україні

печення надійними доказами авторства, полегшенням контролю за контентом та управління правами користувачів.

Ключові слова: блокчейн, права інтелектуальної власності, авторське право, літературні твори, художні твори.

Zinych L.V. Possibilities usage blockchain technology for protect intellectual property rights in Ukraine

In the article the author explores the prospects of using blockchain technologies to protect intellectual property rights. The purpose of this study is to identify the main advantages of this technology, analysis of foreign legislation and proposals for improving existing legislation. The analysis of activity of operating services on the basis of blockchain technology WIPO Proof, Blinded, Ascribe and practice of their application is carried out.

Promising areas of use of blockchain technology in the field of intellectual property should be: ensuring the automatic storage of data of applications for intellectual property rights; opportunity to confirm intellectual property rights; separations of access rights to the object of intellectual property rights.

Ensuring automatic storage of data of applicants for intellectual property rights. Services based on blockchain technology allow you to securely store user data. The reliability and completeness of the data rests with the user of the services.

Ability to confirm intellectual property rights. Analyzing advantages and disadvantages of blockchain technology, it should be noted that this technology will have a positive result in Ukraine, namely build on the basic technology of blockchain register of intellectual property rights. By analogy with the State Land Cadastral to blockchain technology.

Separation of access right to the object of intellectual property rights. The advantage of this service is the ability to enter into smart contracts, which are confidential because they are stored in encrypted form, reduces time and money. The parties can be sure that the terms of the agreement will be met, and no one will change them.

In conclusion, blockchain technology has significant prospects and provides an opportunity to qualitatively transform the field of intellectual property in the direction of providing reliable evidence of authorship, facilitating content control and user rights management.

Keywords: blockchain, intellectual property rights, copyrights, literary works, works of arts.